

Man arī šodien negribas noticēt, ka Ukrainā ir karš, jo tas ir vairāk nekā šausmīgi...

Viktorija Nečajeva

Mani sauc Anna (27 gadi), Mar mammu un māsu atbraucām uz Latviju no Harkivas apgabala Ukrainā. Līdz šī gada 24. februārim es dzīvoju Harkivā, man bija labs darbs, esmu grāmatvede. Mēs bijām spiesti braukt projām kara dēļ.

Kāda bija pirmā kara diena?

– Tā bija ceturtdiena. Posos uz darbu, tāpat biju saplānojusi līdz pat plkst. 22.00, ka pēc darba došos šur un tur. Māsa ar ģimeni un mammu dzīvoja Harkivas apgabalā. Līdz mammai un mātai no Harkivas bija jābrauc apmēram stunda. Todien es pamodos ap plkst. 5.00, jo apkārt bija šāvieni, sprādzienu duna. Tā kā netālu atradās armijas mācību bāze, kur reizi vai divas reizes mēnesī notika mācības, tad nodomāju, ka šauj tur. Neesmu no bailīgajām, taču satraucos par katru lielāku troksni. Pamodos, domāju, ka notiek mācības, vēl nekāpu no gultas, dzirdu, ka šāvieni un sprādzieni skan atkal un atkal. Domāju, kas notiek. Palūkojos pa logu, ārā nebija cilvēku, mašīnas nebrauca, jo vēl bija agrs. No mana loga var redzēt citu daudzstāvu māju, un tās vienā pusē ieraudzīju, ka turpat netālu plosās uguns liesmas, kaut kas deg. Visā mājā valdīja klusums, neviens nekur neskrēja. Izgāju laukā, lai paskatītos, kas notiek. Satiku puisīti un jautāju, kas notiek. Viņš teica: «Vai tad tu neredzi, kas notiek. Tagad maksimāli ātri jāpamet šī daudzdzīvokļu māja, jāaiziet tālāk no tās.» Es atgriezos dzīvoklī, man bija neliela panika, jo vēl nebiju apjautusi, ka bija sācies karš. Es apgērbu bikses, jaku, vējjaku un cepuri, mugursomā ieliku pasi, zelta dārglietas, paņēmu mobilo telefonu un vēja ātrumā izskrēju no mājas laukā. Apstājos un sāku domāt, kā aizbraukšu līdz mammai, jo savas mašīnas nebija, pielāvu, ka sabiedriskais transports vairs nekursēs.

Zināju, ka, ja esi ar ģimeni, tad esi drošībā, zināsi, kā rīkoties. Jutu jau lielāku paniku, taču es mammai nezvanīju, jo man nebija skaidrs, kāda ir patiesā aina, negribējās viņu satraukt.

Es ieraudzīju jaunu sievieti ar diviem maziem bērniem no blakus mājas, viņi sēdās mašīnā. Es pajautāju, vai viņi varētu mani aizvest tālāk no mūsu pilsētas rajona, kur varēšu sameklēt citu transportu. Viņi teica, ka paņems mani līdz. Tajā brīdī piezvanīja mamma un jautāja, kas notiek, es atbildēju ar pretjautājumu – kas notiek pie jums. Mamma man mierīgi atbildēja, ka brauc tanki, apkārt grand šāvieni, un viņa ar māsu un mazdēlu sēž pagrabā. Teicu viņai, ka mēģināšu aizbraukt pie viņiem. Kopā ar jauno sievieti un viņas bērniem iesēdos mašīnā un tajā brīdī sapratu, ka mājās palika vajadzīgās mantas (ārā tomēr bija ziema), telefona lādētājs, turklāt es nebiju uzlādējusi mobilo tālruni. Mobilo telefonu izdevās mazliet uzlādēt automašīnā, un tad zvanīja māsa, teica, lai nebraucot pie viņiem, jo tur nav droši, labāk paliec Harkivā, jo tur ir vairāk iespēju izbraukt uz citu drošāku vietu. Harkivā dzīvoja

māsas vīra brālis, un māsa teica, lai piezvanu viņam. Tikmēr jaunā sieviete piedāvāja apmesties viņu mājā, uz kuru mēs braucām tobrīd. Tomēr es atteicos, piezvanīju māsas vīra brālim, mēs satikāmies un devāmies pie viņu attālajiem radiem, kuri dzīvoja privātajā mājā Harkivā. Man kabatās bija kādi pieci eiro (ja pārreķina jūsu naudā), bet algai bija jābūt tikai pēc divām dienām. Bija liels satraukums. Tomēr darba devējs pēc divām dienām samaksāja nelielu summu. Privātajā mājā bija tikai pusotra istaba, un tur dzīvojām desmit dienas, mēs kopā bijām seši cilvēki. Māsa ar ģimeni un mammu bija pārcēlušies uz citu māju, kas atradās tuvāk Harkivai. Netālu no tās mājas atradās divi tilti, un māsas ģimene un mamma laimīgi pārbrauca pāri vienam tiltam, jo pēc piecām minūtēm tas uzsprāga. Laikam bija samīnēts. Pēc desmit dienām arī Harkivas iedzīvotāji sāka braukt uz pierobežu, jo armija bija aizgājusi tālāk. Atkal biju pārdomās – doties uz ārzemēm vai uz dzīvokli Harkivā. Biju pat pielāvusi, ka, ja es aizbraukšu uz ārzemēm, bet māsas ģimene un mamma paliks šeit, tad es, atradusi darbu, varēšu viņus atbalstīt ar naudu. Esmu tēva meita, iemācījos no viņa, ka jādzīvo patstāvīgi, nekas nevienam nav jālūdz.

Doma, ka jābrauc projām, dzima jau pirmajā kara dienā, tā bija uzmācīga katru dienu, pat vairākas reizes dienā. Skatījāmies un klausījāmies ziņas, redzējām, ka tūkstošiem ukraiņu brauc projām ar privāto transportu, vilcieniem, autobusiem. Kaut kā neticēju, ka tas viss notiek ar mums. Ziniet, man arī šodien negribas noticēt, ka Ukrainā ir karš, jo tas ir vairāk nekā šausmīgi.

Man toreiz nebija ārzemju pasas, domāju, ka, ja braukšu projām, vai man ļaus izbraukt, ja nav šīs pasas. Taču redzot, ka vilcieni jau ir pārpildīti, cilvēki 11–14 stundas brauc, stāvot kājās, lai nokļūtu ārzemēs, es tomēr neaizbraucu viņiem līdz. Es braucu ar «stopiem» pierobežas virzienā uz vecāku mājām Volčanskā (tur mūsu māja vēl šodien nav sagrāta), pēc tam atbrauca māsas ģimene un mamma. Tas bija marta sākums. Mēs tur dzīvojām līdz maija vidum, bijām paēduši, bija arī nelieli skaidras naudas uzkrājumi (bankomāti gan nestrādāja), varējām nopirkt maizi un citus produktus. Izgājām no mājām reti, lai nelīstu acīs okupantiem. Gājām tikai uz veikalu, kuru atvēra reizi nedēļā. Bija jau pavasaris, tāpēc mēs apsējām mazdārziņu. Lai arī teritorija bija okupēta, kara darbība nenotika. Taču tad pēkšņi mūsu mājai pāri

sāka lidot raķetes, lādiņi, māsas dēls (viņam ir pieci gadi) ļoti pārdzīvoja, arī mēs bijām ļoti satraukti. Nolēmām, ka brauksim projām. Somās salikām dažas mantas, pasas, naudu un agrā maija rītā māsa ar dēlu un vīru, es un mūsu mamma devāmies projām ar savu mašīnu.

Kāpēc atbraucām uz Latviju?

– Mēs braucām uz labu laimi, nebija domu par kādu konkrētu valsti. Vieta, kur dzīvojām, bija okupēta, tāpēc varējām braukt tā, kā bija iespējams tobrīd – caur Krieviju. Uz Krievijas robežas bija gara automašīnu rinda, mēs nostāvējām četras stundas, pēc tam notika dokumentu pārbaude, krievu karavīri mums uzdeva jautājumus, kāpēc braucam, kur dodamies. Pēc garām stundām mašīnā mēs šķērsojām Krievijas–Latvijas robežu. Latvijas puse mūs uzņēma laipni, nokārtoja visas formalitātes.

Latvija bija pirmā valsts, kurā uzelpojām un varējām pārvietoties brīvi. Jau uz robežas mums ieteica, kur varam pārnakšņot, uzzīmēja braukšanas maršrutu telefonā. Liels paldies viņiem, jo mums patiešām vajadzēja mazliet atpūties. Mēs atbraucām uz Preiļiem, šeit mūs izmitināja ģimnāzijā (Jāņa Eglīša Preiļu Valsts ģimnāzijā – V.N.).

Kad bijām atpūtušies, mūs uzrunāja pašvaldības darbinieks Edgars. Viņš pastāstīja par dzīves apstākļiem, pašvaldības atbalstu, un mēs sapratām, ka paliksim Preiļos. Pirmos trīs mēnešus šīs pašvaldības atbalsts mums bija ļoti svarīgs. Turklāt šeit daudz zina krievu valodu (Harkivā dzīvoja galvenokārt krieviski runājošie iedzīvotāji, un mēs zinām gan ukraiņu, gan arī krievu valodu). Arī tas mudināja mūs palikt, jo citās valstīs ar valodu lietošanu būtu grūtāk. Dzīves apstākļi, ēdināšana, viss Preiļos bija labs. Daži ukraiņi Preiļos palika uz īsu laiku, pēc tam devās tālāk, bet man pašai vienmēr ir gribējies atgriezties mājās. Turklāt gan vasarā, gan tagad situācija tur (Harkivas apgabalā – V.N.) nav droša, nav gāzes, nav elektrības, tāpēc palikām Preiļos. Mēs tagad irējam dzīvokli, valsts dzīvokļa īpašniekam līdz gada beigām maksā naudu, ar kuru viņš sedz apkures un citus maksājumus, pēc tam šos rēķinus apmaksāsim jau mēs paši.

Pirmajā mēnesī nevarēju saprast, ko darīt, taču visas 24 stundas un nedēļas septiņas dienas mana galva bija pilna ar domām, kur atrast darbu, ja nezinu valsts valodu. Ar mums strādāja mentori. Liels paldies Innai, viņa palīdzēja atrast pavāra palīdzes darbu restorānā. Pirmajā mēnesī bija adaptācija, jo bija grūti aprast ar šo darbu, tāpēc ka grāmatveža darbs, kuru darīju Ukrainā, bija daudz pierastāks. Strādāju restorānā līdz oktobrim, un diemžēl šodien atkal esmu darba meklējumos. Preiļi ir maza pilsēta, brīvu vakanču nav. Tomēr es ceru, ka atradīšu darbu. Māsas vīrs atrada darbu uzreiz, jo viņam ir dažādas autovadītājas kategorijas, mamma saņem invaliditātes pensiju (apmēram 50 eiro apmērā), bet māsa audzina dēlu.

Pašvaldība manas māsas dēlu iekārtoja bērnudārzā, un, lai gan viņš nesaprot latviski, tomēr audzinātājas izturas pret viņu ļoti lojāli. Paldies Viduslatgales pārnovadu fonda, biedrības «Puķuzimis» un «Kaķu sētas» cilvēkiem par silto smilšu un radošajām nodarbībām bērniem. Māsas bērnam

tas palīdzēja kļūt atvērtākam. Bērns, kurš brauc uz svešu valsti bez draugiem, kurš visu laiku jautā, kad brauksim mājās, ieraujas sevī. Puisēnam stress bija arī tad, kad sāka iet bērnudārzā, jo nesaprata valodu. Minētās nodarbības ļauj komunicēt ar tādiem pašiem bērniem, tās atbrīvo galvu no visa liekā. Arī es pieteicos šīm nodarbībām kopā ar citām sievietēm, palīdzēju māsas dēlam, veidoju darbus pati, un šajās divās stundās sakārtojas domas galvā. Tikpat vērtīgu atbalstu mums sniedza arī psiholoģe Inga grupu nodarbībās, kas ļāva atlikt ikdienišķos darbus un, radoši darbojoties, atradām atbildes, sakārtojāmies. Piemēram, mums vajadzēja uzzīmēt savu mīļāko stihiju – viens to darīja ar zīmuļiem, cits ar krāsām, sanāca dažādi darbi. Šāda mijiedarbība patiešām ļauj iepazīt sevi un citus, atbrīvo galvu. Kad bija deju terapija, daudzi samulsa, jo ar tādu psiholoģiskās palīdzības metodi nebija saskārušies iepriekš. Nebija viegli arī man, taču es pieturos pie moto – dažreiz ir jāpamet sava komforta zona, jo tikai tā vari saprast, vai tas, ko tu vēlies darīt vai piedzīvot, tev noderēs vai nebūs bezjēdzīgs. Deju terapija padarīja mūs atvērtākus, atbrīvoja no nevēlēšanās darīt, aizdzina projām garīgu panīkumu. Man patīk aktīvs dzīvesveids, tāpēc ļāvos dejas terapijai.

Ja runā par atšķirīgo, tad cilvēki šeit ir atsaucīgi, viegli saskarsmē, stiežas palīgā. Ukraiņi ir tādi paši, taču mēs nebijām nonākuši šādos kara apstākļos. Šeit cilvēki uzticas viens otram.

Pastāstīšu piemēru no dzīves. Lielveikalos strādā apsargi, taču viņi pircējus nekontrolē ļoti stingri. Laikam cilvēki ir tik ļoti apzinīgi, ka uzticas viens otram. Latvijā, tāpat kā citur Eiropā, izņemot Ukrainu, gandrīz katram cilvēkam ir privātais automobilis. Pie mums Ukrainā jāstrādā visu mūžu, lai nopelnītu naudu automašīnai vai dzīvoklim.

Karš beigsies, un mēs brauksim mājās...

– Kad šeit svinam svētkus, kad priecājamies, tomēr galvā grozās domas, kā mūsu ukraiņu karavīri pārcieš ziemu ierakumos. Un tu saproti, ka viņi to dara mūsu dēļ, savukārt mēs izbraucām, lai viņiem netraucētu uzvarēt. Daudzi palika, arī okupētajās teritorijās, un mūsu karavīriem nākas grūti atbrīvot šīs teritorijas. Kad es strādāju, pārskaitīju naudu ukraiņu karavīru fondiem.

Karš beigsies tad, kad dokumentāli būs apstiprināts, ka Krievijas armija ir pametusi Ukrainu. Karš noteikti beigsies, lai gan pieļauju, ka Volčanskā tas nenotiks tik ātri, turklāt pirmās atjaunos lielākās, svarīgākās pilsētas, Volčanskā tas notiks daudz vēlāk. Domāju, ka nākamgad būs lielāka skaidrība, kad mēs brauksim mājās.

Nesen lasīju internetā, ka Ukrainu bija pametuši aptuveni astoņi miljoni cilvēku, un pieci miljoni jau ir atgriezušies. Cilvēki atgriežas, arī Harkivā. Gan jau arī mēs atgriezīsimies, varbūt pat Harkivā, darbu tur varēs atrast, jo pilsēta ir liela.

Šis ir kārtējais ukraiņu bēgļu stāsts «Vietējā Latgales Avīzē» – šoreiz jaunās sievietes acīm.

Projekta ("Life stories of Ukrainian refugees in foreign countries" (Ukraiņu bēgļu dzīvesstāsti svešās zemēs)) raksts tapis ar ASV Valsts departamenta Izglītības un kultūras lietu biroja finansējumu, ko īsteno "Meridian International Center".

